

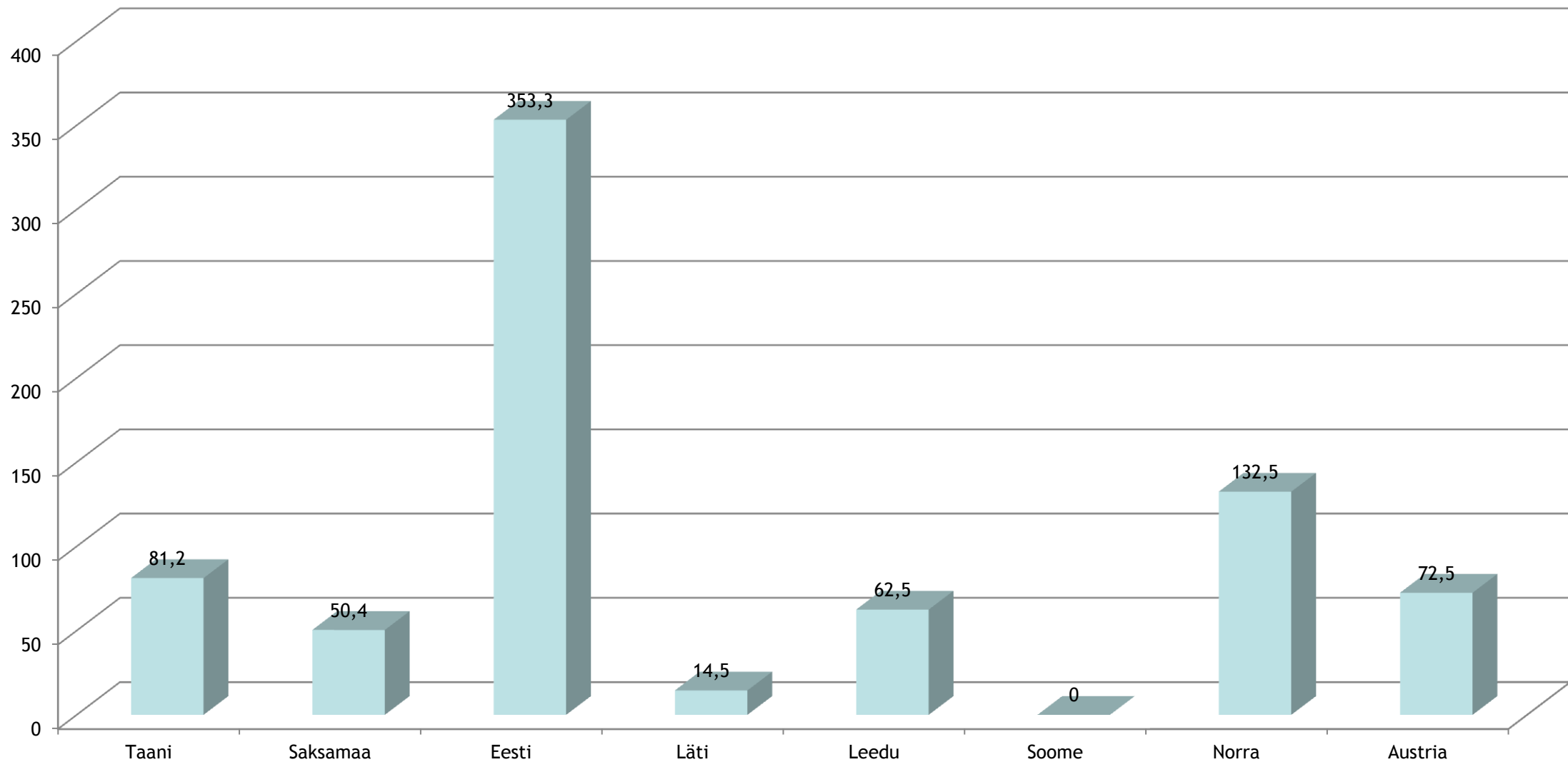
Naloksooni kasutamine narkootikumide üledoosidest tingitud surmade ennetamiseks

Nakkushaiguste ja narkomaania ennetamise osakond
Tervise Arengu Instituut

Eesti on narkootikumide mürgitussurmade arvu poolest Euroopas

esimesel kohal 15–39-aastaste meeste suurem narkootikumide tarvitamise tõttu (miljoni elaniku kohta) (2010. aasta andmed)

Allikas: EMCDDA, Annual report 2012

Õiguslik alus

Vabariigi Valitsuse 20.12.2012 korraldusega nr 527 heaks kiidetud „Rahvastiku tervise arengukava 2009-2020“ täiendatud tervikteksti ja rakendusplaani aastateks 2013-2016 IV valdkonna meede 5 „Narkootiliste ainete tarbimise ennetamine, vähendamine ning kahjude vähendamine tervisele ja ühiskonnale“

Tegevuskava on kinnitatud Tervise Arengu Instituudi 01.03.2013.a käskkirjaga nr 1-4/27 (uuendatud 20.06.2013.a käskkiri nr 1-4/51)

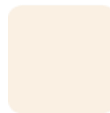
Valminud on ka teenusekirjeldus naloksooni kasutamiseks üledoosi surmade ennetamiseks.

Eesmärk ja sihtrühm

Eesmärk:

Vähendada narkootikumide tarvitamisest tingitud surmaga lõppevate üledooside arvu süstivate narkomaanide seas, koolitades neid ja nende poolt nimetatud lähedasi ära tundma üledoosi ning manustama üledoosi saanud isikule naloksooni ja andma esmaabi kuni kiirabi saabumiseni.

Indikaatorid:

2013.a 112 narkosurma

2016.a 80 narkosurma

Sihtrühm on eelkõige narkootikume süstivad inimesed aga ka nende poolt nimetatud lähedased

Naloksooni kasutamine on tõenduspõhine

- ✓ Teadusuuringutega on selgitatud, et naloksooni kasutamine üledoosidest tingitud surmade ennetamiseks on tõenduspõhine ja naloksooni kohese kasutamise korral oleks olnud võimalik ära hoida kuni kaks kolmandikku surmaga lõppenud üledoosidest.
- ✓ Enamus surmaga lõppevaid üledoose juhtuvad teiste narkomaanidega koos viibides, mis loob soodsad tingimused naloksooni kasutamiseks üledoosi korral
- ✓ Narvas 2014. aastal läbi viidud süstivate narkomaanide riskikäitumise ja HIVi levimuse läbilõikeline uuring näitas, et 80% uuringus osalenud süstivatest narkomaanidest oli elu jooksul olnud tunnistajaks, kui keegi doseeris narkootikume üle.
- ✓ Kaaslase üledoosi korral kutsus 52% kiirabi ja 79% vastajatest oli proovinud ise anda esmaabi.

Naloksoon on opioidide antagonist

 Opioididest tingitud üledoos juhtub siis, kui inimene manustab opioidset ravimit või narkootikumi suuremas annuses kui tema organism on harjunud. Opioidid mõjutavad kesknärvisüsteemi aeglustades hingamist ja südametööd ning alandades vererõhku ja keha temperatuuri.

 Naloksoon on retseptiravim, mida kasutatakse vastumeetmena opioidide (fentanüüli, heroïini, metadooni, morfiini) mürgistuse / üledoosi korral. Naloksoon toimib ainult siis, kui organismis on opioide; naloksoonil puudub mõju organismile, kui selles ei leidu opioide.

Naloksoon ei eemalda organismist narkootikumi, vaid pöörab üledoosil toimuva protsessi vastupidiseks, blokeerides ajus narkootikumi mõju 30 - 90 minutiks. Naloksooni süst toob inimese teadvusele ning paneb hingamise uuesti tööle.

Narkootikumi mõju võib olla pikema kestvusega kui naloksooni mõju, mistõttu üledoosi mõju võib tagasi tulla kui naloksooni mõju kaob. Seetõttu peab abiandja kutsuma koheselt sündmuskohale kiirabi ning jälgima kannatanud isikut kuni kiirabi tulekuni.

Naloksooni väljastab tervishoiuteenuse osutaja

Teenuse osutamine toimub naloksooni väljastava tervishoiuteenuse osutaja ja piirkonnas kahjude vähendamise teenuseid pakkuvate organisatsioonide koostöös:

-
- Tervishoiuteenuse osutaja väljastab süstivatele narkomaanidele ja nende lähedastele naloksooni kasutamise koolituse läbimisel naloksooni eeltäidetud süstli. Naloksooni saab peale koolitust väljastada (so välja kirjutada) ainult tervishoiutöötajate registrisse kantud arst.
  - Kahjude vähendamise teenuseid pakuvad organisatsioonid koostavad naloksooni kasutamise koolitusest osalevate isikute rühmad ja nõustavad kliente.

Naloksooni väljastamine

Tervise Arengu Instituudiga lepingu sõlminud tervishoiuteenuse osutaja (kas tegevusluba omav arst või juriidilisest isikust ettevõtja) läbib TAI poolt korraldatud naloksooni kasutamise alase koolitaja koolituse ning saab naloksooni eeltäidetud süstlad TAI poolt nimetatud apteegist saatelehe alusel.

Ravim on isikule tasuta.

Osalejate valiku kriteeriumid

Programmi arvatakse:

- ✓ Vähemalt 16-aastased opioidi üledoosi riskiga isikustatud patsiendid, kes on näidanud koolitusel üles teadlikkust ja arusaamist naloksooni manustamisest ning läbinud koolituse
- ✓ Isikustatud patsiendi poolt nimetatud esindajad, kes on näidanud koolitusel üles teadlikkust ja arusaamist naloksooni manustamisest ning läbinud koolituse. Esindajad identifitseeritakse ja kinnitatakse patsiendi poolt. Patsiendi nõusolek esindaja osalemise kohta dokumenteeritakse
- ✓ Metadoonasendusravi teenuse patsiendid ja osutajad
- ✓ Süstlavahetuses töötavad väljatöötajad võimalike oluliste pealtnägijatena (*potential bystanders*)

Kahjude vähendamise teenuseid pakuvad organisatsioonid

- ✓ koostavad naloksooni kasutamise koolitusest osalevate isikute rühmad, kusjuures ühte gruppi koondatakse ühesuguse koolituspikkuse vajadusega osalejad. Optimaalne grupipõhise koolituse osalejate arv on 10 - 15 inimest.
- ✓ selgitavad, et tegemist on tervishoiuteenusega ning naloksoon väljastatakse vaid personifitseeritud isikule, so koolitusel osaleja peab avaldama oma isikuandmed.
- ✓ selgitavad, et opioidi üledoosi riskiga isikud võivad nimetada koolitusel osalema ka oma esindajaid, kes identifitseeritakse ja kinnitatakse tema poolt. Üledoosi riskiga isiku nõusolek esindaja osalemise kohta naloksooni koolitusest dokumenteeritakse.

Kahjude vähendamise teenuseid pakuvad organisatsioonid

- ✓ Peavad klientide nõustamisel neile meelde tuletama kiirabi kutsumise ja naloksooni kasutamise olulist.
- ✓ Meelde tuletama klientidele naloksooni eeltäidetud süstlite säilitamise/hoidmise nõudeid (hoida originaalpakendis valguse eest kaitstult ja mittekättesaadavalt lastele).
- ✓ Jagavad kõigile oma klientidele teavet vajadusest kutsuda üledoosi saanud kannatanule võimalikult kiirelt kiirabi ning jagavad klientidele infomaterjali “Helista 112 ja päästa elu“.

Tervishoiuteenuse osutaja

- ✓ Viib kahjude vähendamise teenuseid pakkuva organisatsiooni poolt komplekteeritud isikute rühmale läbi naloksooni kasutamise alase koolituse. Koolitusest osavõtt registreeritakse isikuliselt. Koolitusest võivad osa võtta ka üledoosi riskiga isikute poolt nimetatud esindajad, kes peavad samuti näitama koolitusel üles teadlikkust ja arusaamist naloksooni manustamisest ning koolituse läbima.
- ✓ Koolituse lõppedes hindab koolitust läbiviiv tervishoiuteenuse osutaja iga isiku poolt koolitusel omandatud teadmisi vastava küsimustiku alusel.
- ✓ Peale teadmiste hindamist väljastab tervishoiuteenuse osutaja koolituse läbinud isikule ühe naloksooni eeltäidetud süstla koos infomaterjaliga naloksooni kasutamise kohta ning dokumenteerib naloksooni väljastamise isikuliselt.

Peale naloksooni kasutamist...

Kõik naloksooni kasutamise juhtumid dokumenteeritakse siis, kui isik toob kasutatud naloksooni süstla tagasi asutusse, kust talle see väljastati. Vestlusel isikuga dokumenteeritakse kellele ja millistel asjaoludel naloksoon ära kasutati.

Uus naloksooni annus väljastatakse tervishoiuteenuse osutaja poolt koolituse läbinud isikute nimekirja alusel (eeldame ka kasutatud süstla tagastamist). Naloksooni korduvväljastamine ei eelda koolituse uuesti läbimist 3 aasta jooksul. Tervishoiuteenuse osutaja dokumenteerib uue naloksooni annuse väljastamisel ka eelneva annuse kasutamise .

Täna tähelepanu eest!